

Impact report 2024



Visie: CircuLaw ziet wet- en regelgeving als een essentiële hefboom voor de transitie naar een **circulaire economie**. Het juridische kader stelt de spelregels die nodig zijn om **circulaire oplossingen** te laten floreren en draagt bij aan de strategische autonomie, leveringszekerheid en concurrentievermogen van circulaire ondernemers.

Onze **missie** is het versnellen van de **circulaire transitie** door meer en beter gebruik te maken van **bestaande wet- en regelgeving**. CircuLaw biedt juridisch handelingsperspectief waarmee beleidsmakers, projectleiders en inkopers van decentrale overheden doelgericht kunnen bijdragen aan de transitie.

 Gemeente
 Amsterdam

 ⁰⁰
Dm Dark Matter Labs

ecolaw

 Metabolic



Ontwikkelingspartners

 **Gemeente
Amsterdam**

 **Dm** Dark Matter Labs

 **eco law**

 **Metabolic**

Financieringspartners

 **BUILT
BY NATURE**

 Climate-KIC
Co-funded by the
European Union 

 **Gemeente
Amsterdam**

 Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

 Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

 De circulaire
bouweconomie

 AMS
AMSTERDAM INSTITUTE FOR
ADVANCED METROPOLITAN SOLUTIONS

 PROVINCIE
FLEVOLAND

 Provincie
Noord-Holland

 GEMEENTE TILBURG

 PROVINCIE UTRECHT

 Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

 Rijkswaterstaat

 metropool
regioamsterdam

 Gemeente
Rotterdam

 EINDHOVEN

 Amersfoort

 Den Haag
VREDEN IN RECHT

 Provincie
Zuid-Holland

 Gemeente Utrecht

Kennispartners

 KENNISCENTRUM
EUROPA
DECENTRAAL

 Ministerie van Financien

 PIANO • EXPERTISECENTRUM
AANBESTEDEN

 METREX

 AMS
AMSTERDAM INSTITUTE FOR
ADVANCED METROPOLITAN SOLUTIONS

 WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

 VU
VRJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

 UNIVERSITEIT
VAN AMSTERDAM

 Erasmus
ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

 TU Delft

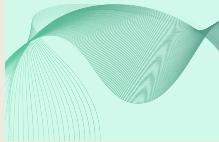
 De circulaire
bouweconomie

 Gemeente
Rotterdam



Inhoudsopgave

Intro



Samenvatting CircuLaw highlights 2024	5
Voorwoord van CircuLaw's founders	6
Inleiding: De bijdrage van CircuLaw aan verandering	8
Theory of Change	9
Design Principles: Wat CircuLaw anders maakt	10

Deel

1

Deel 1: Outputs, outcomes en impact in 2024	12
CircuLaw's activiteiten en outputs in 2024	13
Hoofd outcomes 2024	
I. Toepassingsgerichte kennis delen	16
• Europese wetgeving	
• Nederlands wetgeving	
• Ondersteunende functies met behulp van AI	
• Leren van de praktijk	
II. Bewustzijn en bekendheid vergroten	24
III. Activeren en meenemen van overheden	27
IV. Toepassing door overheden ondersteunen	30

Deel

2

Deel 2: Vooruitkijken: de toekomst van CircuLaw	35
Korte termijn: Waar werken we aan in 2025	36
Middellange termijn: Op weg naar CircuLaw als zelfstandige entiteit	37
Lange termijn: Potentie van CircuLaw in de transitie	38

Deel

3

Deel 3: Terugblik: ontstaan van een platform en beweging	39
Waarom CircuLaw?	40
Van lokaal project naar (inter)nationaal platform	41
Mijlpalen in de ontwikkeling tot nu	42



CircuLaw highlights



Nieuwe onderdelen op ons kennis platform

Outputs

Nederlandse wetgeving

	+8 Nieuwe thema's	+ 104 Nieuwe instrumenten	49 Modelteksten
2024			

	13 Thema's totaal	184 Instrumenten totaal	49 Modelteksten totaal
Sinds 2022			

Europese wetgeving

	8 EU wetten in detail	>180 Wetten in het Green Deal overzicht
2024		

Presentaties en trainingen

	30 Presentaties gegeven	15 Trainingen verzorgd	6 Implementatie trajecten
In 2024			

	70 Presentaties totaal	18 Trainingen totaal	6 Implementatie trajecten totaal
Sinds 2022			

Outcomes

30.000
 Website views

45.000
 Website views

14
 Landen gedeeld

11.000
 Keer gedownload

18.000
 Website bezoekers

2.800
 Professionals bereikt

750
 Professionals bereikt

60
 Verschillende overheden

45
 Verschillende gemeenten

Overkoepelende Outcomes



32.000
Unieke website bezoekers sinds 2022

21.000
Unieke website bezoekers

3.870
LinkedIn volgers totaal

+2.260
Nieuwe LinkedIn volgers

SEO rank
6.400
Clicks

SEO rank
134.000
Impressies

Beste partners, supporters, aanjagers en koplopers van de circulaire economie,

Voor jullie ligt het eerste impact report van CircuLaw. Sinds de lancering van ons platform in 2022 zetten we ons onvermoeibaar in om overheden juridische handelingsperspectief te bieden. Onze missie: meer en beter gebruik van bestaande wet- en regelgeving voor het versnellen van de circulaire transitie.

We geloven dat een circulaire economie bijdraagt aan strategische autonomie, leveringszekerheid en concurrentiekraft voor ondernemers. Tegelijkertijd helpt het ons economische systeem weer in balans te brengen met de natuur, binnen de grenzen van onze planeet – op een rechtvaardige manier.

Dit impact report geeft inzicht in de ontwikkeling van CircuLaw en de tastbare effecten van ons platform en onze diensten in 2024. We willen hiermee niet alleen transparantie bieden over onze eigen activiteiten, maar vooral laten zien in hoeverre CircuLaw anderen in beweging heeft gebracht.

We delen voorbeelden van succesvolle samenwerking met overheden, belichten praktijkcases en tonen hoe juridische instrumenten zijn toegepast om circulaire initiatieven te versterken. Omdat het onze eerste rapportage is, blikken we ook kort terug op de ontstaansgeschiedenis van CircuLaw.

Ons doel is tweeledig: het vieren van wat we samen hebben bereikt én het inspireren van nieuwe professionals en beleidsmakers om de kansen van bestaande wet- en regelgeving te benutten. Tegelijk biedt deze rapportage ruimte voor reflectie. Hoe effectief is onze aanpak, waar kunnen we verbeteren en hoe vergroten we onze gezamenlijke impact in de komende jaren?

We zijn trots op wat we in 2024 – en de jaren daarvoor – met CircuLaw hebben opgebouwd. Maar bovenal zijn we dankbaar voor de samenwerking, de steun en het vertrouwen van velen van jullie: mensen die wet- en regelgeving zien als kans, niet als obstakel, en die meewerken aan een circulair systeem.

Toch is er geen reden tot zelfgenoegzaamheid. De transitie gaat te langzaam. Zowel het ICER-rapport als het Circularity Gap Report laten zien dat de voortgang stagneert.



Voorwoord

Onlangs luidden tien grote bedrijven — waaronder IKEA, Bol, Strukton Group en Royal Auping — de noodklok: ondanks ambitieuze doelen blijft circulair ondernemen financieel onaantrekkelijk en ontbreekt het aan krachtig en consistent beleid. We bevinden ons in een ‘circulaire impasse’.

Zonder slim beleid, duidelijke regelgeving en gerichte stimulering blijft circulariteit voor veel bedrijven een concurrentienadeel, in plaats van een logisch businessmodel. En precies daar laat CircuLaw zijn waarde zien. We maken inzichtelijk welke juridische instrumenten nu al ingezet kunnen worden om circulaire bedrijven een betere positie in de markt te geven. Zodat circulair ondernemen wél aantrekkelijk wordt. Niet in 2030, maar morgen.

CircuLaw ondersteunt deze beweging door praktische handvatten te bieden: inzicht in relevante wetgeving, inspirerende praktijkvoorbeelden en ondersteuning bij implementatie. We weten dat systeemverandering tijd kost. Beleidswijzigingen en juridische innovatie vereisen geduld, doorzettingsvermogen en samenwerking. Maar elke stap telt. Elk juridisch experiment, elke nieuwe richtlijn, elk precedent dat circulaire oplossingen vooruit helpt, brengt ons dichterbij ons doel.

Met vertrouwen kijken we vooruit naar de toekomst. Door krachten te bundelen — tussen overheden én met ondernemers — kunnen we de transitie versnellen. Wet- en regelgeving kan en moet bijdragen aan een eerlijk speelveld en een voorsprong voor duurzame oplossingen. Zo maken we circulariteit tot de norm.

Dank voor jullie betrokkenheid en samenwerking. Laten we samen blijven bouwen aan een toekomst waarin regelgeving niet belemmt, maar juist de weg vrijmaakt voor een duurzame, circulaire samenleving.

Met waardering en vastberaden optimisme,

Arjan & Romy

Founders van CircuLaw



De bijdrage van CircuLaw aan verandering

Bouwsteen in de transitie

Het doel van CircuLaw is bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie, die op zijn beurt bijdraagt aan de omschakeling naar een fundamenteel duurzaam systeem. Het CircuLaw-platform is dus een van de bouwstenen voor een grotere transitie. We zetten in op een belangrijke hefboom voor de circulaire transitie; meer en beter gebruik van wet- en regelgeving. Dit draagt samen met andere initiatieven bij aan het versnellen van de circulaire transitie.

Circulair als middel

De circulaire economie is echter geen doel op zich, maar een belangrijk middel om tot een fundamenteel duurzaam systeem te komen. Een circulaire economie biedt strategische autonomie, leveringszekerheid en concurrentievermogen voor circulaire ondernemers. Door minder afhankelijkheid van primaire grondstoffen wordt geopolitieke onafhankelijkheid vergroot en veerkracht versterkt.

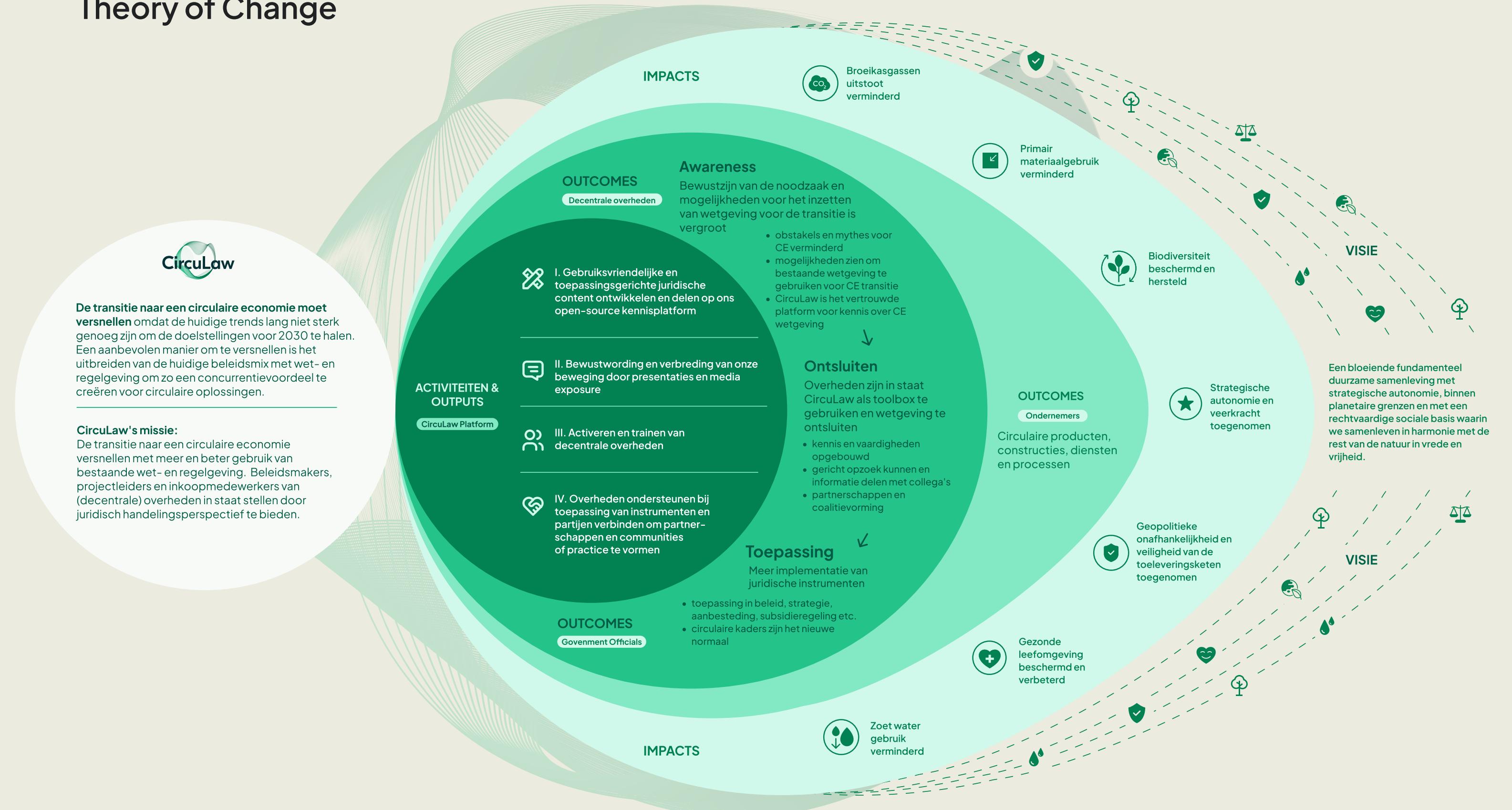
Dit draagt bij aan een sociaal fundament met fatsoenlijke banen, economische kansen en een gezonde leefomgeving voor iedereen. Zo kan onze maatschappij floreren binnen planetaire grenzen en waarin mensen in harmonie met elkaar en de rest van de natuur samenleven in vrede en vrijheid.

Theory of Change

Op de volgende pagina vind je onze volledige Theory of Change. Deze beschrijft welke activiteiten en outputs CircuLaw levert en welke outcomes hiermee beoogd worden door overheden, en vervolgens door ondernemers. En welke impacts dat oplevert. Het zijn uiteindelijk de ondernemers die met de juiste wet- en regelgeving door overheden in staat zijn meer circulaire producten en diensten te creëren en daarmee impact te maken op sociaal, economisch en ecologisch vlak.



Theory of Change



Wat CircuLaw anders maakt

Wat CircuLaw uniek maakt, zijn niet alleen de tools en inzichten die we bieden, maar vooral de principes die ons dagelijks werk sturen. Ze vormen het fundament onder ons succes, onze groeiende community en de erkenning die we nationaal en internationaal ontvangen.

Design als fundament

Goed ontwerp staat vanaf het begin centraal in alles wat we doen. We zorgen ervoor dat alle informatie die we maken en delen toegankelijk en begrijpelijk is voor onze gebruikers. Dat is extra belangrijk, omdat de juridische inhoud waarmee we werken vaak complex en ontoegankelijk is – en zelden met een ontwerp-bril bekeken wordt. Onze vijf ontwerpprincipes maken die toegankelijkheid mogelijk.



Yes we can

Wij geloven in de kracht van optimisme en actie. Elke klik op ons platform moet het gevoel geven: ik kan iets doen. Daarom bouwen we praktische oplossingen die vandaag al impact mogelijk maken.



Ontwerpen voor verschillende mindsets

We ontwerpen voor diverse denkers en doeners. Of iemand nu juridisch expert is of als beleidsmaker net begint met circulariteit: CircuLaw nodigt uit, begeleidt en verdiept op het juiste moment.



Heldere keuzes door helder ontwerp

Helderheid is de kern van alles wat we maken. Geen onnodige complexiteit, maar precies taalgebruik, een innovatieve structuur en directe zichtbaarheid van wat relevant is. Alleen als je begrijpt hoe iets werkt, kun je het in beweging brengen.



Complexiteit visualiseren

Zelfs de meest ingewikkelde wetten en regels zijn visueel begrijpelijk te maken. Daarom brengen we complexe materie terug tot de essentie – met krachtige infographics en heldere visualisaties.



Vriendelijk van nature

Tot slot: wij zijn vriendelijk van nature. Niet bureaucratisch of afstandelijk, maar uitnodigend, mensgericht en ontworpen in lijn met waar we voor staan: een wereld waarin mens en natuur in balans zijn. We testen ons ontwerp continu in sessies, enquêtes en met verschillende tools om onze blinde vlekken te corrigeren.

Deze vijf designprincipes maken CircuLaw tot wat het is: een pionierend platform dat bruggen slaat tussen juridische kaders en circulaire ambities. Ze zijn de reden waarom steeds meer overheden, partners en veranderaars aanhaken. Samen bouwen we aan een circulaire toekomst. We ontgrendelen wetgeving, samen met onze gebruikers: heldere instrumenten, heldere keuzes.



Design principles



Katharina Beltz
AENU impact venture
capitalism - Duitsland



Een uitgebreid, actueel en duidelijk overzicht van de Green Deal?

[...] Droom ik nu? [...]

Dit is waar CircuLaw om de hoek komt kijken en laat zien hoe beschikbaarheid en toegankelijkheid kunnen werken, zelfs in de meest complexe contexten en voor een echt gigantische opgave.

Inclusief intuïtieve legenda, eenvoudig aan te klikken juridische teksten en duidelijke categorieën.

Mijn nieuwe favoriete bron!



Yes we can



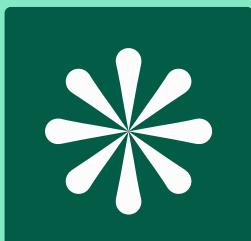
Design for diverse
Mindsets



Clarity by Design



Visualise Complexity



Friendly by Nature



Deel

1

Outputs, outcomes
en impact 2024

CircuLaw's activiteiten en outputs in 2024

Ons doel is het versnellen van de transitie naar een circulaire economie door meer en beter gebruik te maken van bestaande wet- en regelgeving. We geloven dat juridische instrumenten niet alleen randvoorwaarden creëren, maar echte doorbraken mogelijk kunnen maken en bijdragen aan autonomie, veerkracht en concurrentievermogen van circulaire ondernemers. De huidige circulaire impasse die zowel overheden als ondernemers ervaren, geeft extra urgentie aan onze missie. Zoals beschreven in de Theory of Change werken wij aan verschillende activiteiten en outputs om onze beoogde outcomes en impact te behalen. Onze activiteiten en outputs zijn grofweg te groeperen in vier groepen:



I. Gebruiksvriendelijke, toepassingsgerichte content ontwikkelen

We maken complexe regelgeving toegankelijk en bruikbaar voor beleidsmakers, projectmanagers en inkopers zodat zij dit in hun dagelijkse werk kunnen toepassen. Op ons platform brengen we wetgeving tot leven: van een eindeloze hoeveelheid statische wetten op papier, naar duidelijke overzichten en bruikbare, praktijkgerichte instrumenten en voorbeelden toepasbaar vanuit de doelstellingen van een specifiek thema.



II. Bewustzijn en bekendheid vergroten

We geven presentaties en lezingen en zijn actief in de media om bewustzijn te vergroten over de mogelijkheden en noodzaak van de inzet van wet- en regelgeving voor de circulaire economie. We willen de mythes ontkrachten over wat er allemaal nog niet kan en focussen op wat er wél kan.



III. Activeren en meenemen van decentrale overheden

We organiseren kennissessies, werkgroepen en trainingen om overheden te activeren en trainen. Door kennis overdracht en capaciteitsopbouw stellen we overheden in staat om wetgeving te ontsluiten. Zo wordt regelgeving een extra instrument op weg naar hun circulaire doelen. Ons platform dient als toolbox.



IV. Toepassing door overheden

ondersteunen en partijen verbinden

We ondersteunen overheden bij toepassing van instrumenten in de praktijk. We onderzoeken samen met overheden op specifieke thema's welke mogelijkheden er zijn in hun lokale context om circulair ondernemerschap ruimte te geven. We begeleiden implementatie trajecten en bouwen aan communities of practice waar decentrale overheden van elkaar kunnen leren.

Deze vier groepen vormen de kern van onze activiteiten en outputs. In dit deel van het rapport gaan we dieper in op elk van de vier. Hierbij laten we ook zien welke outcomes deze activiteiten en outputs teweeg hebben gebracht bij decentrale overheden en indirect bij circulaire ondernemers.



Financiering en subsidies

De verdere ontwikkeling van CircuLaw in 2024 is mede mogelijk gemaakt dankzij de waardevolle bijdragen van onze financieringspartners en subsidies. Hun vertrouwen en steun hebben ons in staat gesteld om het platform uit te breiden, nieuwe thema's te ontwikkelen en meer overheden te bereiken. We zijn hier zeer dankbaar voor.

In 2024 hebben we gebruik kunnen maken van de volgende subsidies:

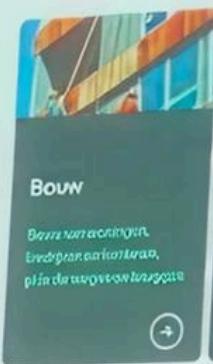
Innovatiebudget Digitale Overheid (€572K)
Acceleration Fund - Built by Nature (€150K)



Podcasten • Contacten

Ontdek direct onze instrumenten

De overheid heeft beschikking over proces voor het Nationaal Investeringsfonds Circulair Economie 2023-2030 t.g.v. €100 miljoen voor de economie maar belangrijk ook termijnloos. Interessantgenoeg is er nu al een investering in 1000 circulair innovaties



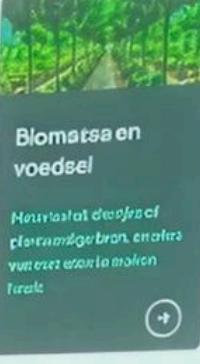
Bouw

Bouwsector draagt
bij aan circulaire
productie en consument



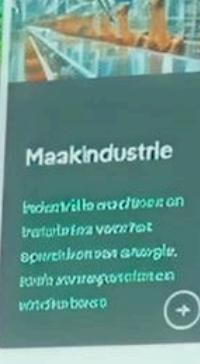
Consumptiegoederen

Alleen de consument
gebruikt een
milieuvriendelijk product.
markt: Huidig en...



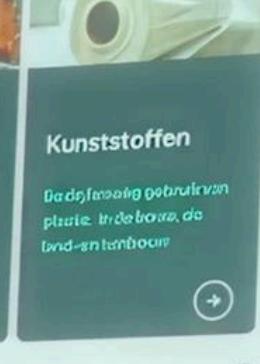
Biomassa en voedsel

Heeft dat de gezond
plan voor een grotere
voedselvoorziening
van de wereld.



Maakindustrie

Industriële productie
is belangrijk voor
de economie en
het milieu.



Kunststoffen

Bedrijven gebruiken
plastic. De basis is
dat er een alternatief

opkomend Amsterdam

Gemeente
Amsterdam

Dm Den Haag

ecolaw

M Metabolic

Hoofdresultaten

De combinatie van al onze activiteiten en outputs hebben geresulteerd in de volgende overkoepelende outcomes in 2024.

2024

21.000

Unieke website bezoekers

+2.260

Nieuwe LinkedIn volgers

Sinds 2022

32.000

Unieke website bezoekers

3.870

LinkedIn volgers totaal

2024

7,74%*

Click Through Rate (CTR)

10,2*

Gemiddelde interactie

SEO rank
6.400
Clicks

SEO rank
134.000
Impressies

193
Nieuwe nieuwsbrief leden

51
Artikelen op externe media

*Organic content op LinkedIn

Winnaar gouden zandloper Award
2024
categorie ESG



I. Toepassingsgerichte kennis delen

Met ons kennisplatform helpen we beleidmakers, projectleiders en inkopers meer en beter gebruik te maken van regelgeving om de circulaire transitie te versnellen. Een belangrijk onderdeel hiervan is onze website www.circulaw.nl. Daarop maken we complexe wet- en regelgeving toepassingsgericht, zodat beleidmakers ermee aan de slag kunnen. Onze website is open-source en publiek toegankelijk zodat alle (decentrale) overheden gebruik kunnen maken van de juridische instrumenten en ook andere organisaties. We streven naar repliceerbaarheid en schaalbaarheid om de transitie te versnellen.

In 2024 hebben we veel nieuwe content ontwikkeld en gedeeld op onze website.

In de volgende twee secties gaan we dieper in op:

- Het nieuwe onderdeel Europese wetgeving
- Nieuwe content over Nederlandse wetgeving

Europese wetgeving

2024

8

EU wetten
in detail

>180

Wetten in het Green
Deal overzicht

Nederlandse wetgeving

2024

+8

Nieuwe
thema's

+104

Nieuwe
instrumenten

49

Modelteksten

Sinds 2022

13

Thema's
totaal

184

Instrumenten
totaal

49

Modelteksten
totaal



Europese wetgeving

In 2024 lanceerden we een nieuw onderdeel van het CircuLaw-platform: Europese wetgeving. Tijdens de Week van de Circulaire Economie vierden we deze mijlpaal met een live uitzending, waarin we een toelichting gaven, een website-demo lieten zien en ruimte boden voor vragen vanuit het publiek.

Overzicht van Europese Green Deal wetgeving

De Europese Green Deal brengt een stroom aan nieuwe wetgeving op gang: van voorstellen en onderhandelingen tot aangenomen en geïmplementeerde wetten. We hebben een [overzicht](#) ontwikkelt met meer dan 185 Europese wetten, geordend per thema. Bij elke wet tonen we de huidige status (in behandeling, aangenomen, geïmplementeerd) en het verband met strategieën en beleid zoals Fit for 55.

8 Europese wetten in detail

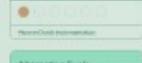
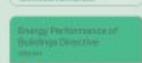
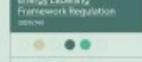
Lokale overheden zijn vaak nog onvoldoende op de hoogte van de impact en mogelijkheden van Europese regelgeving. Daarom licht CircuLaw belangrijke wetten uit die relevant zijn voor de circulaire economie. In 2024 zijn de eerste [8 wetten](#) in meer detail uitgewerkt. Voor elk van deze richtlijnen of verordeningen hebben we toegelicht wat ze betekenen voor lidstaten en decentrale overheden – helder uitgelegd, zowel in tekst als visualisaties. Zo maken we complexe Europese wetgeving toegankelijk en bruikbaar voor overheden en ook voor ondernemers.



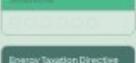
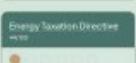
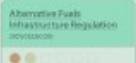
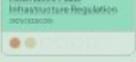
EUROPEAN GREEN DEAL

[click on the title to get the link to the law](#)

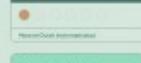
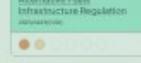
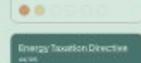
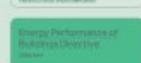
TRANSPORTATION



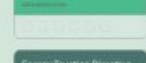
ENERGY



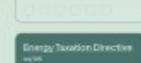
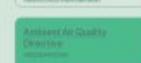
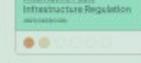
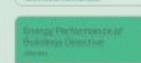
TRANSPORTATION



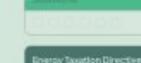
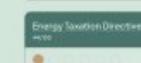
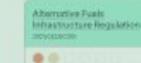
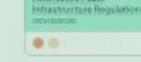
CLIMATE & EMISSIONS



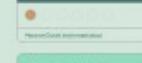
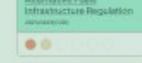
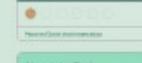
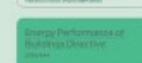
TRANSPORTATION



ENERGY



TRANSPORTATION



TRANSPORTATION



Internationale belangstelling voor EU content

2024

6.000

 Website bezoekers

11.000

 Keer Green deal gedownload

350.000

 Impressies op LinkedIn

+3.800

 Reacties op LinkedIn

+500

 Comments op LinkedIn

14

 Landen gedeeld op LinkedIn

1.000

 Volgers op LinkedIn in 1 maand



Anja Schröder
Sustainability Communication expert



😊 OMG -- was für ein Fundstück! (Vielleicht) alle Regulationen des EU-Green Deal auf einer Seite (PDF), die auf das Ziel der EU, net-zero bis 2050 zu erreichen, einzahlen...



Peter Plochan
Global Climate & Risk Advisor and Trainer



This EU Green Deal Legal map is an impressive piece of work bringing the 150+ legal instruments arising from / related to EU European Green Deal law together.



Gerrit Sindermann
Sustainable finance



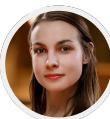
🌐 Navigating the EU sustainability regulation jungle just got easier! 🌱
Here is a comprehensive overview of the EU #regulations linked to the European #GreenDeal.



Goran Janjic
Senior Director & Sustainability Strategist



🌐 Navigating the Avalanche of EU Regulations: Corporate Bottlenecks and Strategic Solutions



Zaneta Sedilekova
Climate and nature risk lawyer



❓ Do you find the plethora of EU sustainability legislation overwhelming? ❓

First, you are not alone and second, the graphic below may help!

💡 CircuLaw has done some great work collecting and categorising EU legislative instruments according to industry/purpose...



Philippe Birker
Co-founder of Love Foundation



Politics matter, but the complexity of it is overwhelming for most people. One such example is the European Green Deal. [...] CircuLaw has published this week the first comprehensive overview of these laws in the graphic below...

Artikelen over het nieuwe onderdeel over Europese wetgeving op ons kennisplatform:

- ☰ European Commission OSOR
- ☰ Klimaatweb
- ☰ Stad + Groen
- ☰ Nachhaltigkeits (DE)
- ☰ Goal 17
- ☰ Wij Noord Holland
- ☰ Gemeente.nu



Nederlandse wetgeving

Nieuwe thema's met instrumenten

Er zijn 8 nieuwe thema's onderzocht en gepubliceerd in 2024 waardoor er in het totaal 13 thema's online staan. De nieuwe thema's bevatten samen 104 nieuwe juridische instrumenten waardoor er totaal 184 instrumenten online staan op de website.

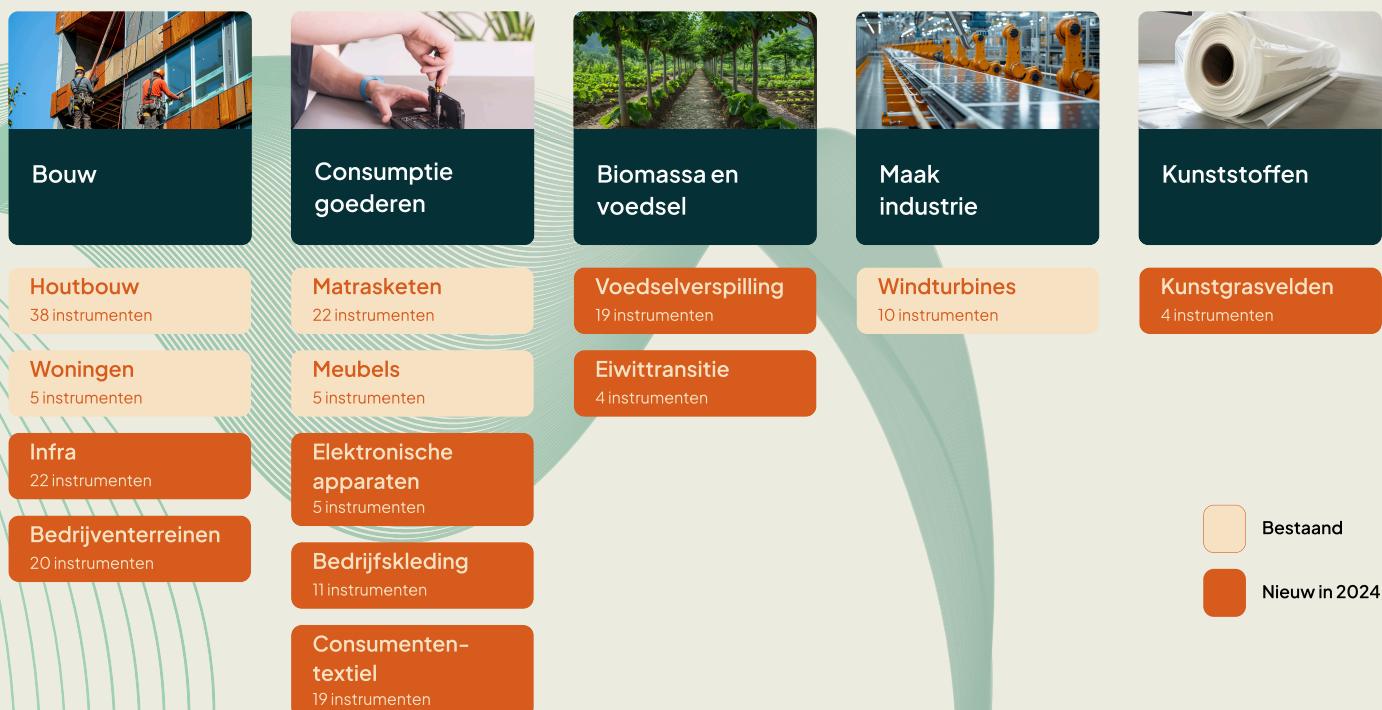
Ook werd in 2024 gewerkt aan het [thema Circulaire Zonnepanelen](#) (online in januari 2025), in samenwerking met maar liefst zeven overheden (Gemeenten Utrecht, Rotterdam, Eindhoven, Den Haag en Amsterdam en de Provincies Zuid-Holland en Noord-Holland).

Wat is een instrument?

Een instrument beschrijft per thema hoe bepaalde juridische regels toegepast kunnen worden om circulariteit te bevorderen. Meerdere instrumenten kunnen dus gebaseerd zijn op dezelfde wet-en regelgeving, maar van elkaar verschillen in de manier waarop zij per thema toepasbaar zijn.

Thema's en productketens

Bij CircuLaw ontwikkelen we juridische instrumenten door wetten en regels te koppelen aan concrete thema's. Elk thema valt binnen een van de vijf productketens van het [Nationale Programma Circulaire Economie \(NPCE\)](#) van het Rijk. Voor elk thema werken we nauw samen met minstens één decentrale overheid. Door deze thematische aanpak én samenwerking met de praktijk, zorgen we ervoor dat onze instrumenten toepassingsgericht zijn en aansluiten bij de behoeften en het dagelijks werk van decentrale overheden.



 Bestaand
 Nieuw in 2024

Nederlandse wetgeving

Modelteksten

We zijn in 2024 op veler verzoek gestart met het publiceren van modelteksten. Deze zijn bedoeld om gebruikers nog beter op weg te helpen met het implementeren van de juridische instrumenten. We hebben 49 modelteksten gepubliceerd. We hebben de planregels voor het omgevingsplan ingedeeld op basis van 6 pijlers. Deze pijlers sluiten aan bij het **Covenant Toekomstbestendig Bouwen**. Ze beslaan meer thema's dan alleen circulaire thema's.

- [Materialenkringloop \(13\)](#)
- [Klimaatadaptatie \(11\)](#)
- [Energie \(4\)](#)
- [Natuurinclusiviteit en biodiversiteit \(7\)](#)
- [Duurzame mobiliteit \(6\)](#)
- [Gezonde leefomgeving \(8\)](#)



Omgevingsplan

Juridische bindende regels

Omgevingsprogramma's

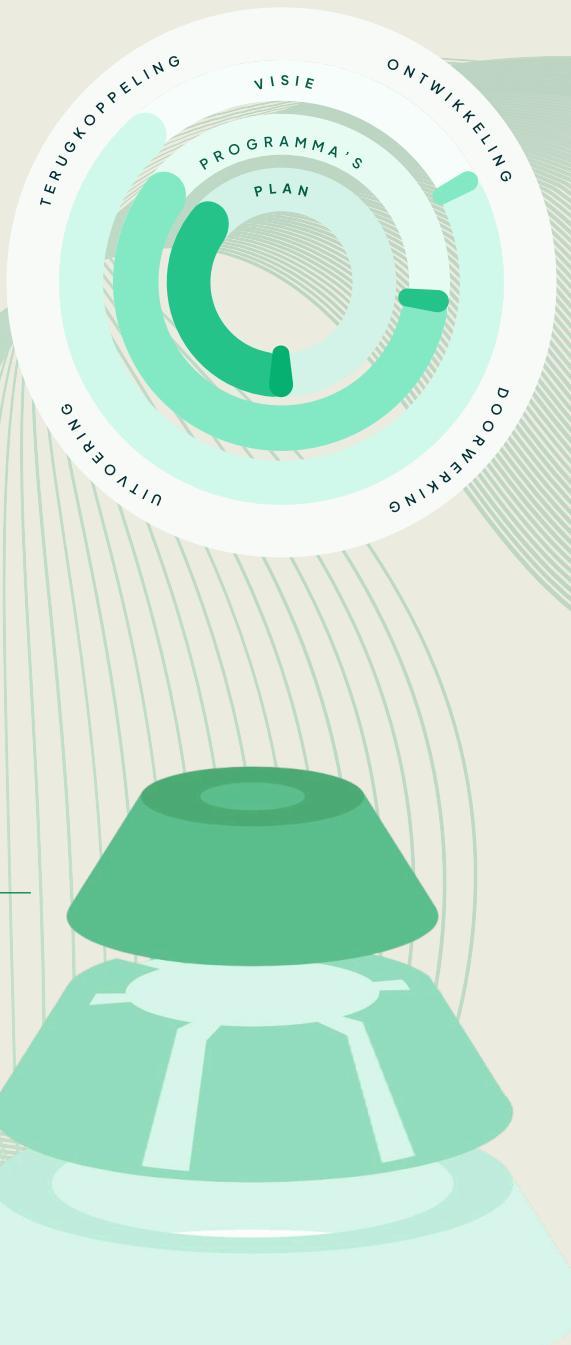
Uitwerking beleidsdoelen voor korte-/middellange termijn

Omgevingsvisie

Langetermijnvisie voor fysieke leefomgeving

“ Wat geweldig, dit overzicht van instrumenten. Het voelt als een snoepjeswinkel voor mijn werk! ”

Beleidsmaker circulaire economie provincie



Nederlandse wetgeving

Veel aandacht voor Bouw thema's

In het totaal zijn de vijfproductketens en alle thema's daarbinnen 30.400 keer bekeken in 2024. De productketen Bouw springt eruit met maar liefst 18.200 views. Dat succes is te danken aan de toevoeging van twee nieuwe thema's Infra en Bedrijventerreinen, de nieuwe modelteksten én de blijvende interesse in het thema Houtbouw, dat al langer op het platform staat. Daarnaast organiseerden we een reeks trainingen over houtbouw, samen met de MRA-gemeenten (meer over trainingen in het volgende hoofdstuk). De instrumenten voor het thema Houtbouw kregen media aandacht in onder andere [VNG magazine](#) en [Binnenlands Bestuur](#).

Thema's en instrumenten binnen de productketen **Biomassa en voedsel** werden in het totaal bijna 5000 keer bekeken in 2024. Naar aanleiding van het nieuwe thema 'Voedselverspilling tegengaan' verschenen verschillende artikelen bij onder andere [Binnenlands Bestuur](#) en [Stichting STV](#).



[Juridisch handvat tegen verspillen voedsel](#)

 28 februari, 2024



[CircuLaw: regelgeving voor een circulaire economie](#)

 10 december, 2024

Nederlandse wetgeving

2024

30.400

 Views alle productketens

18.200

 Views productketen bouw

sinds 2022

44.700

 Views alle productketens

27.500

 Views productketen bouw

Ondersteunende functies met behulp van AI

We zijn aan het experimenteren met het ontwikkelen van ondersteunende functies met AI. In 2024 zijn we gestart met de ontwikkeling van twee functies. We hebben een eerste prototype ontwikkeld van een [CircuLaw AI-chatbot](#). Het idee is dat gebruikers vragen kunnen stellen over juridische instrumenten en extra uitleg kunnen krijgen die toegespitst is op hun situatie. De chatbot moet nog verder ontwikkelt en getest worden.

Daarnaast hebben we een vertalingsapplicatie ontwikkeld die gebruik maakt van AI. Hier kunnen Nederlandse teksten vertaald worden naar Engels. Deze applicatie heeft een ingebouwd review- en scoringsmechanisme, waarmee de kwaliteit van de vertaling (zowel taalkundig als juridisch) geverifieerd wordt.



Open-source en transparant

Een van de belangrijkste principes van CircuLaw is dat we het platform op een open en transparante wijze ontwikkelen. We streven naar repliceerbaarheid en schaalbaarheid. En iedereen mag meekijken hoe wij de dingen doen. Zo kan ons kennisplatform zelf, maar ook de wijze waarop we dat platform bouwen, in de toekomst ook gebruikt worden voor andere transitieën. En zelfs voor en door andere landen. Op onze [Open Research pagina](#) vind je alle achtergrondinformatie waaronder meer over de code van CircuLaw, en op [CircuLaw Github](#) is alle code open source beschikbaar.

The screenshot shows a web page titled "CircuLaw - Circular legislation tool". It includes a brief description of the project, a list of contributors, and a sidebar with links to "More information", "Organizations", and "Show more". Below the main content is a section titled "Open research CircuLaw".

Open research CircuLaw

 Publicatie datum onbekend

The screenshot shows a GitHub repository page for "Dark-Matter-Labs/circulaw". It displays a list of commits, issues, pull requests, and releases. A prominent commit from "Dark-Matter-Labs" is shown. The repository has 12 branches and 2 tags. A banner at the top right reads "Unlocking regulatory innovation for the circular economy transition." with a link to "www.circulaw.nl".

Github CircuLaw

 07 Februari ,2023

Leren van de praktijk

We vinden het essentieel om te leren van de praktijk. Daarom halen we actief feedback op – zowel online als via gebruikerstesten. We willen weten welke instrumenten goed werken, waar overheden mee aan de slag gaan en waar ze tegen obstakels aanlopen. Zowel successen als knelpunten leveren waardevolle inzichten op.

Feedback ophalen

Op elke pagina van onze website kunnen gebruikers feedback geven over de bruikbaarheid van de informatie, via een thumbs up of down en een toelichting. Uitgebreidere feedback of verzoeken kunnen worden ingediend via het contactformulier. We testen verschillende vormen van interactie om te ontdekken wat het beste werkt. Zo ontvangen we input op allerlei onderwerpen en detailniveaus. Die inzichten gebruiken we om CircuLaw verder te ontwikkelen, zoals bijvoorbeeld voor de [e-learning module](#) die begin 2025 live is gegaan.

Gebruikerstesten

Gebruikerstesten staan vanaf het begin centraal in de ontwikkeling van CircuLaw. We betrekken beleidsmakers, inkopers en projectleiders van decentrale overheden actief bij de ontwikkeling van het platform. Tijdens deze sessies toetsen we zowel de inhoud en toepasbaarheid van instrumenten als de gebruiksvriendelijkheid van de website. Zo kunnen we CircuLaw blijven verbeteren en zorgen we dat het platform aansluit op de praktijk en de behoeften van onze doelgroep.

Inzichten uit gebruikerstesten

Welke concrete inzichten krijgen we uit deze sessies? Onze gebruikers zijn zeer divers in functie, kennisniveau en context, wat invloed heeft op hoe begrijpelijk instrumenten voor hen zijn. We zien verschillende gebruiksstijlen, zoals:

- Toe Dippers: scannen koppen en samenvattingen om snel inzicht te krijgen.
- Deep Divers: lezen grondig, inclusief juridische details en praktijkvoorbeelden.

Duidelijke context en herkenbare voorbeelden helpen het begrip. De ‘scanbaarheid’ van de pagina’s is daarbij cruciaal – de samenwerking tussen juristen en tekstschrijvers is dan ook een vast onderdeel van onze werkwijze. Hoewel lastig te meten, tonen gebruikerstesten aan dat de instrumenten over het algemeen als begrijpelijk worden ervaren, in het bijzonder de modelteksten en e-learningmaterialen.

“ Ik waardeer de focus op juridische mogelijkheden, niet op juridische obstakels. Ik zal naar CircuLaw gaan om inspiratie, kansen en opties en andere interessante dingen te vinden. De website ziet er erg fris uit en er is geen rommel, daar hou ik van. ”

Beleidsmedewerker gemeente bij gebruikersonderzoek

“ Het taalgebruik in CircuLaw’s EU overzichten is veel beter verteerbaar dan de taaie juridische teksten die ik in meer detail moet lezen over vergelijkbare juridische inhoud. ”

Circulair ondernemer en adviseur duurzame producten bij gebruikerstest



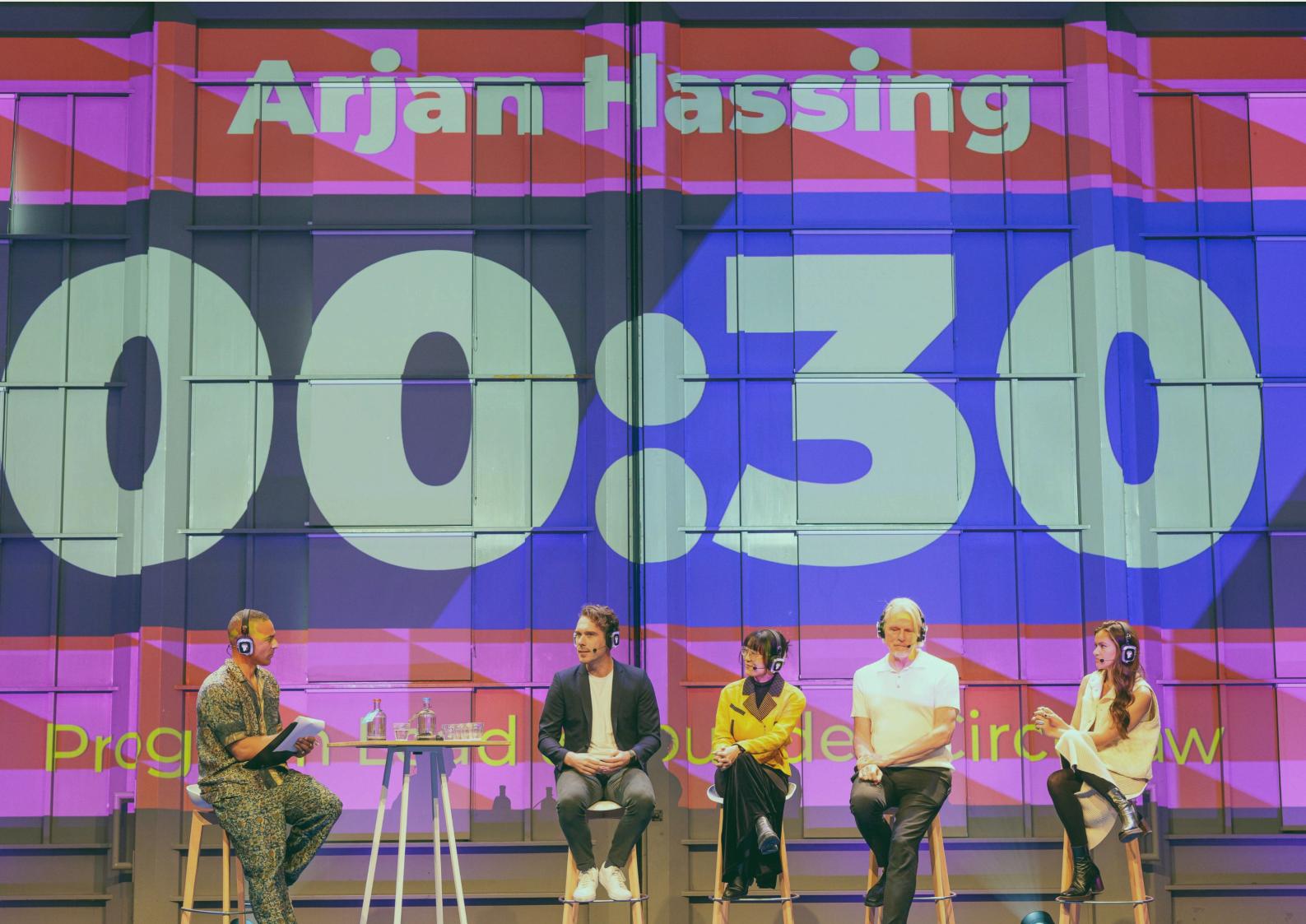
II. Bewustzijn en bekendheid vergroten

Presentaties en media

In 2024 hebben we 30 presentaties gegeven om bewustzijn te vergroten over de mogelijkheden en noodzaak van de inzet van wet- en regelgeving voor de circulaire economie. Ook waren we actief op (sociale) media en gaven interviews voor artikelen op externe media platforms. Zo vergroten we ook de bekendheid van het CircuLaw platform zodat overheden weten wat ze aan ons kennisplatform hebben en welke tools ze er kunnen vinden.



Podcasts



II. Bewustzijn en bekendheid vergroten

Bereik

In totaal bereiken we ruim 600 professionals met deze presentaties. Aangezien we ook aanwezig waren op externe events beschikken we niet altijd over deelnemersinformatie.

Op basis van wat we weten zijn er professionals van ruim 60 verschillende organisaties bereikt:

- Ruim 45 verschillende gemeenten
- De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Zeker 7 provincies
- Het Interprovinciaal Overleg (IPO)
- Zeker 2 omgevingsdiensten,
- 2 ministeries (I&W en BZK)
- Rijkswaterstaat (RWS).
- Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO)

CircuLaw won in 2024 Gouden zandloper award in de categorie [ESG \(Environmental, Social, and Governance\)](#).

Het jurycommentaar luidde:

“ CircuLaw is uniek in het aanpakken van een complexe uitdaging voor een specifieke doelgroep, met een brede impact. Hoewel het werk soms onzichtbaar is, is het van cruciaal belang voor het succes van andere belangrijke projecten. **”**



CircuLaw in de media

CircuLaw kreeg veel media aandacht en er verschenen 51 artikelen en nieuwsberichten op verschillende externe media platforms.

-  [Vereniging van Nederlandse Gemeente \(VNG\) magazine](#)
-  [Binnenlands Bestuur](#)
-  [Stadszaken](#)
-  [Gemeente.nu](#)
-  [Cirkelstad](#)
-  [De Circulaire Bouweconomie](#)
-  [IVVD kennisplatform maatschappelijk vastgoed](#)

Internationale interesse

Er is interesse vanuit andere landen voor een soortgelijk platform met juridisch handelingsperspectief toegespitst op hun nationale wet- en regelgeving. In 2024 is het CircuLaw-platform gepresenteerd aan de Europese Commissie (EC) en geïnteresseerden uit België, Duitsland en Denemarken (20 verschillende overheden aanwezig). Ook was er interesse van buiten de EU en is CircuLaw gepresenteerd aan een delegatie uit Armenië en een delegatie van Amerikaanse steden (o.a. Los Angeles) en bedrijven.



[Online platform helpt beleidsmedewerkers met keuzes circulair beleid](#)

 28 Feb, 2024



[Circulaw: Hulp voor de circulaire gemeente](#)

 12 April ,2024

51
Artikelen op
externe media

III. Activeren en meenemen van overheden

Verdiepende presentatie en trainingen

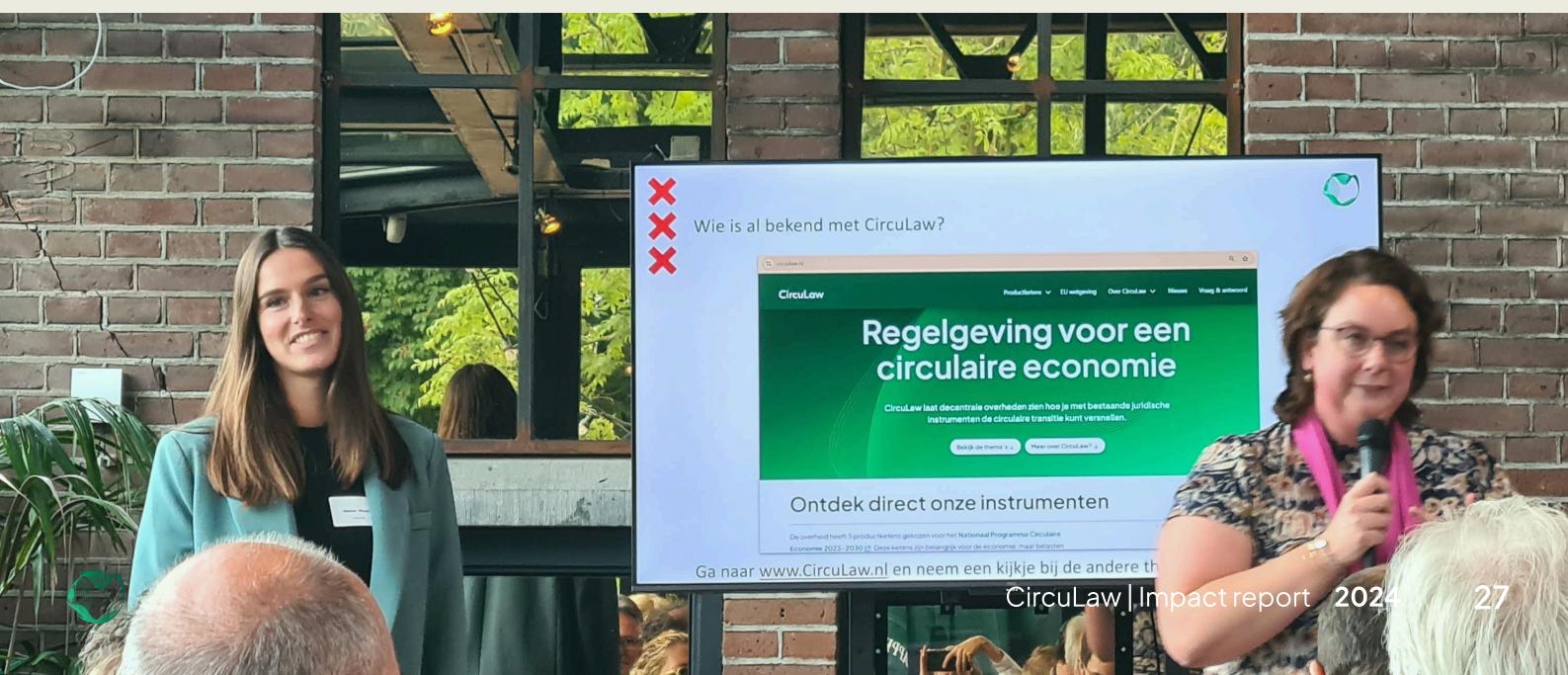
In 2024 hebben we 9 verdiepende presentaties gegeven om overheden te activeren en trainen op specifieke thema's. Hierbij gingen we dieper in op de juridische instrumenten die overheden kunnen inzetten voor meer circulariteit op deze thema's.

We hebben 15 interactieve training sessies georganiseerd met decentrale overheden en andere relevante organisaties (bijv. omgevingsdiensten) om de diepte in te gaan op juridische instrumenten en hun toepassing. We organiseren deze sessies altijd in samenwerking met overheden en anderen, zodat ze goed aansluiten bij de praktijk. De training sessies waren toegespitst op de volgende thema's:

- Materialenhubs
- Inzameling en verwerking van organische reststromen
- 3 toekomstbestendige gebiedsontwikkelingssessies
- 9 Houtbouw sessies waaronder een 6-delige reeks met MRA gemeenten

“ Ik verwonder me steeds vaker over de overheid die zich ten aanzien van het inzetten van een circulaire economie ambitieus opstelt, maar vervolgens niet doorpakt. Niet zozeer omdat gemeenten niet willen, maar eenvoudigweg omdat ze niet weten hoe. Gemeenten beschikken over een aantal juridische instrumenten om bijvoorbeeld circulair slopen te stimuleren en te bevorderen, deze worden alleen nauwelijks toegepast. CircuLaw is een krachtige enabler om te zorgen dat hier verandering in komt. **”**

Michel Baars,
Directeur New Horizon



Bereik

In totaal hebben we zo'n 100 professionals bereikt met deze verdiepende presentaties en trainingen. Deze professionals werken bij 32 verschillende overheden:

- 17 gemeenten
- de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
- 7 provincies
- het Interprovinciaal Overleg (IPO)
- 2 omgevingsdiensten,
- 2 ministeries (I&W en BZK)
- Rijkswaterstaat (RWS).
- Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO)

“Door CircuLaw kijken onze eigen juristen met andere ogen naar onze wetgeving en zien meer mogelijkheden dan voorheen. **”**

Pascal van Dam – Transitie regisseur
Circulair – Provincie Zuid-Holland



Ecosysteem van netwerkpartners

De circulaire transitie vraagt om samenwerking, en regelgeving speelt daarin een steeds grotere rol. CircuLaw maakt deel uit van een breed en groeiend ecosysteem van organisaties die zich inzetten om de circulaire economie te versnellen via betere inzet van wet- en regelgeving. We zijn hierin een actieve speler: we kennen andere organisaties goed, werken nauw samen en verwijzen op onze platforms bewust naar elkaar en aanvullende tools en informatie. Samenwerking is belangrijk om synergieën te vinden en samen te kunnen versnellen. Zo helpen we decentrale overheden de weg te vinden binnen het geheel aan kennis en instrumenten. We willen dat het duidelijk is voor gebruikers welke tools vorhanden zijn en hoe zij hiermee kunnen bouwen om impact te maken.

 [Built by Nature](#)

 [PIANOO expertise centrum aanbesteden](#)

 [Kenniscentrum Europa Decentraal \(KED\)](#)

 [Versnellingsnetwerk Circulair Inkopen \(VCI\)](#)

 [Open regels van de Overheid](#)

 [Omgevingsdienst Nederland](#)

 [Digitale overheid](#)

“ Ik ben groot fan van CircuLaw. Fijn dat het platform zich nu ook richt op EU wetgeving, want circulaire economie ligt buiten onze scope. In ons managementteam heb ik de website van CircuLaw als voorbeeld laten zien ter inspiratie voor de doorontwikkeling van onze eigen site. De manier waarop jullie wetgevingsinformatie aanbieden en visualiseren is echt heel goed. **”**

Matthijs van Wolferen, Senior adviseur Green Deal en Staatssteun, Kenniscentrum Europa Decentraal

“ Ik ben er stellig van overtuigd dat dit project overheden zal helpen om circulariteit te stimuleren. De instrumenten met dat doel krijgen hiermee vast een grotere impact. Wat CircuLaw doet is ook erg interessant voor studenten en ons onderwijs. Het biedt nieuwe inzichten in de invloed van technisch openstellen van wetgeving. **”**

Prof. Dr. Evert Stamhuis, Hoogleraar en Academic Director Law & Technology, Erasmus School of Law

Innoveren binnen de overheid

CircuLaw is een oefening in overheidsinnovatie. Niet alleen omdat ons platform zich richt op overheden als gebruiker, maar ook omdat de gemeente Amsterdam mede-oprichter en nog altijd ontwikkelpartner is. Het is waardevol om je doelgroep onderdeel te maken van het ontwikkelteam. Tegelijk vraagt het bouwen aan een soort startup binnen een overheidsorganisatie om flexibiliteit en doorzettingsvermogen. In 2025 willen we de geleerde lessen vastleggen en delen, zodat anderen hiervan kunnen profiteren bij het opschalen of repliceren van vergelijkbare initiatieven.



IV. Toepassing door overheden ondersteunen

Implementatietrajecten

We hebben 6 implementatietrajecten begeleid. Hierbij ondersteunen we overheden bij het toepassen van instrumenten in bijvoorbeeld beleid, omgevingsplan, verordeningen, aanbestedingen of (subsidie) regelingen. De implementatie trajecten waren toegespitst op de volgende thema's:

- houtbouw borgen in het gebiedsontwikkelingsproces van een gemeente
- circulariteit borgen in het omgevingsprogramma van een gemeente
- circulaire woningbouw en bedrijvigheid borgen in de omgevingsverordening van een provincie
- circulair bouwen vastleggen in een position paper van een gemeente
- houtbouw verankeren in de omgevingswet van gemeenten
- houtbouw instrumenten toepassen in aanbestedingen (tenders)

De inzichten uit implementatie trajecten maken we beschikbaar op ons kennisplatform zodat ook andere overheden hiervan gebruik kunnen maken.

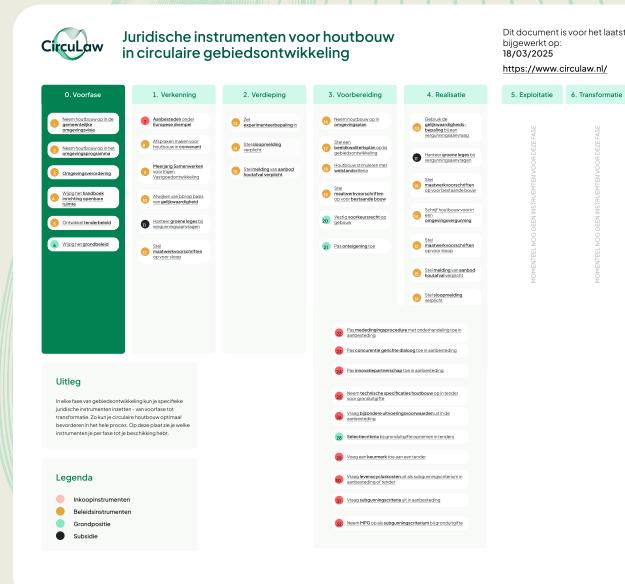
Toepassing van instrumenten

Het doel van CircuLaw is dat er meer en beter gebruik wordt gemaakt van bestaande wet- en regelgeving voor de circulaire economie. Dit gaat verder dan het vergroten van bewustwording en activatie. We willen dat het overheden daadwerkelijk lukt om de juridische instrumenten, die we via het platform en in sessies aanbieden, toe te passen.

Wat verstaan we onder toepassing?

Toepassing betekent dat juridische instrumenten concreet worden opgenomen in officiële documenten of processen, zoals:

- een vastgesteld plan, beleid of strategie
- een inkoopopdracht, aanbesteding of tender
- een subsidieregeling of vergunning
- een fiscale of juridische regeling



Toepassing vraagt tijd – en impact volgt later

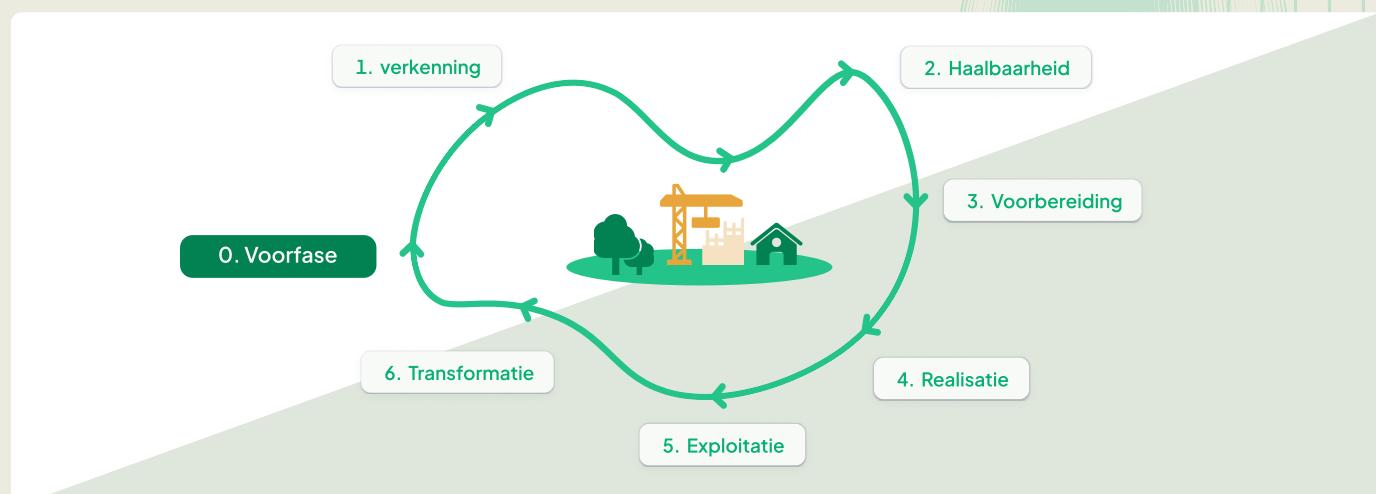
Het implementeren van juridische instrumenten is vaak een langdurig traject, bijvoorbeeld via omgevingsvisies of grote aanbestedingen. Zelfs bij voldoende kennis en motivatie kan het lang duren voordat instrumenten daadwerkelijk volledig toegepast zijn. Ook de impact laat dan meestal nog even op zich wachten. Een gebouw, product of dienst moet immers nog gebouwd, ontworpen of geproduceerd worden. De daadwerkelijke sociale, economische en/of milieuimpact ontstaat pas wanneer deze oplossingen in de praktijk gerealiseerd zijn.

Steeds meer toepassing in de praktijk

Overheden zetten steeds vaker juridische instrumenten in om circulaire doelen te realiseren. Zo krijgen circulair bouwen, houtbouw en biobased ketens een prominente plek in omgevingsvisies – het belangrijkste beleidsdocument voor ruimtelijke ontwikkeling. Provincies reserveren ruimte voor de ontwikkeling van circulaire industrieterreinen via instructieregels, en convenanten worden ingezet om ketensamenwerking te stimuleren. Ook in aanbestedingen wordt geëxperimenteerd met innovatieve methodes om circulaire aanbieders voorrang te geven.

Voorbeelden verzamelen en impact inzichtelijk maken

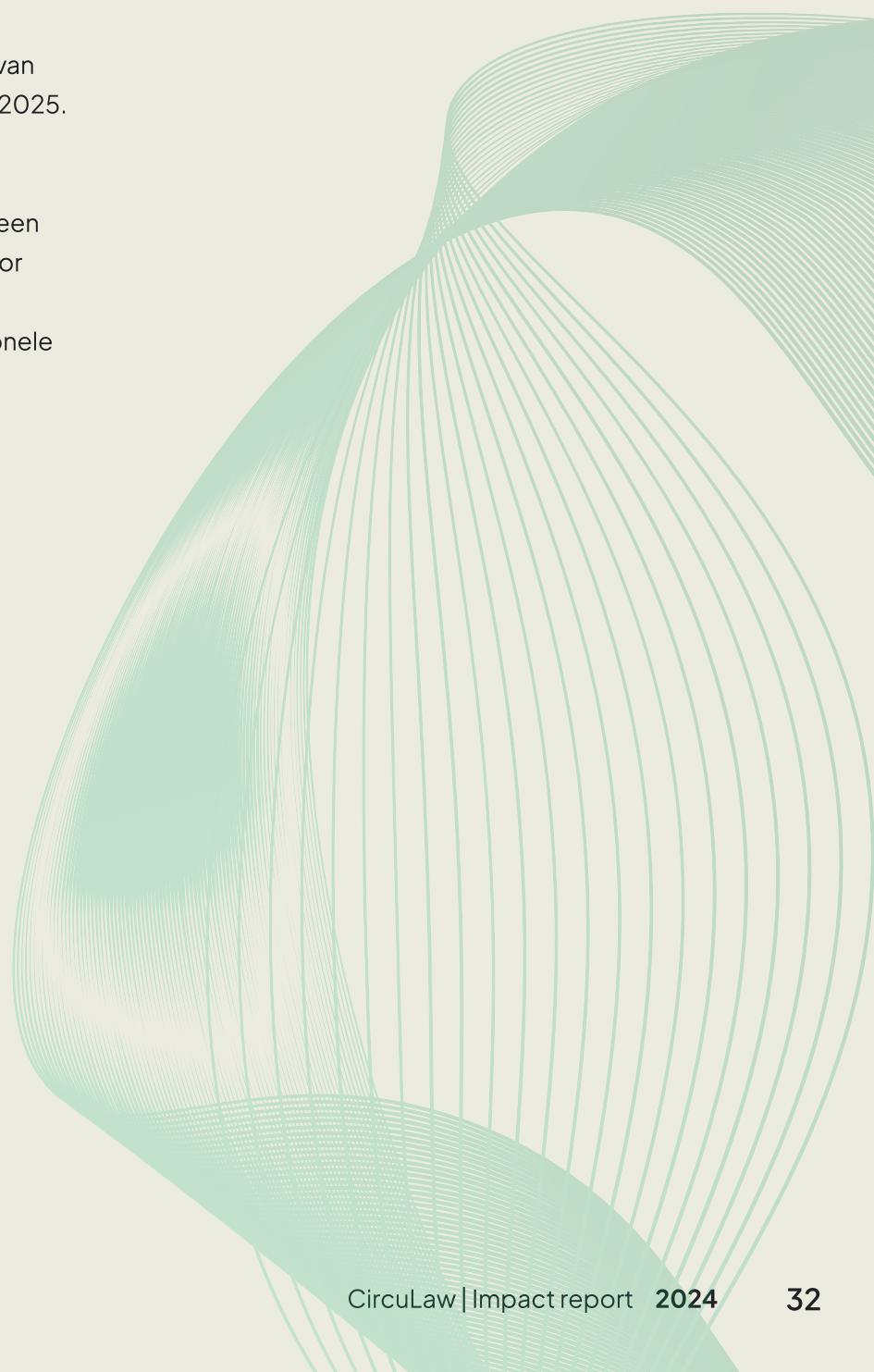
Omdat CircuLaw een open platform is, weten we niet altijd precies waar en hoe onze instrumenten worden toegepast. Soms ondersteunen we actief, maar vaak gaan overheden zelfstandig aan de slag – precies wat we willen bereiken. Tegelijkertijd is het voor opschaling en impact cruciaal om praktijkvoorbeelden te verzamelen. Dat maakt zichtbaar dat het kan, inspireert anderen en helpt om de daadwerkelijke impact in kaart te brengen. We nodigen overheden daarom altijd uit om hun ervaringen en voorbeelden te delen. In 2025 willen we deze toepassing van instrumenten nadrukkelijker volgen en praktijkvoorbeelden verzamelen en delen op ons platform.



Voorbeelden van overheden die bezig zijn met toepassing

Naar aanleiding van de trainingen over bijvoorbeeld houtbouw en toekomstbestendige gebiedsontwikkeling, zijn meerdere overheden aan de slag gegaan met het toepassen van instrumenten. Hieronder een aantal concrete voorbeelden uit 2024;

- Gemeente Zaanstad en Provincie Noord-Holland: aanpassingen in grond- en vastgoedbeleid om circulair bouwen te stimuleren,
- Provincies Zuid-Holland en Utrecht: verwerken van circulaire principes in de provinciale omgevingsverordeningen.
- Gemeente Smallingerland: toepassing van houtbouwinstrumenten in tenders voor 2025.
- Gemeente Amsterdam: opnemen van houtbouw in haar omgevingsvisie.
- Gemeente Amsterdam: toepassen van een “innovatief perceel” in aanbesteding voor bestratingsmaterialen waarin circulaire leveranciers voorrang krijgen op traditionele aanbieders.



Voorbeeld van toegepast instrument: CO₂ norm in bouwtenders

De gemeenten Zaanstad en Amsterdam hebben naar aanleiding van de MRA houtbouw trainingen een CO₂ norm opgenomen als **subgunningss criterium** in meerdere bouwtenders. Oplossingen zoals houtbouw of biobased isolatie dragen bij aan het verlagen van de materiaalgebonden CO₂. Dankzij het stellen van een CO₂-norm wordt de concurrentiepositie van circulaire ondernemers versterkt bij het inschrijven op de bouw tender.

We hebben voor beide gemeenten een inschatting gemaakt van de potentiële CO₂-reductie dankzij deze maatregel. De aanbestedingstrajecten zijn nog niet voltooid en ook tijdens het bouwproces kunnen de plannen nog worden aangepast ten goede of ten nadele van de ambities. Hoewel we de daadwerkelijke CO₂-reductie dus pas kunnen beoordelen bij oplevering van de gebouwen, kunnen we wel al een inschatting maken van de potentiële impact van de CO₂-norm. Dit soort inschattingen helpt om andere overheden te inspireren en laat de potentie van CircuLaw's instrumenten voor circulaire aanbesteding zien.

Wat is een CO₂-norm en waarom is die belangrijk?

Het Nieuwe Normaal Gebouw geeft richtlijnen voor toekomstbestendige nieuwbouw binnen realistische CO₂-budgetten. Een belangrijk onderdeel hiervan is de materiaalgebonden CO₂-uitstoot: alle CO₂ die vrijkomt bij het winnen van grondstoffen, het produceren van bouwmateriaal en het transport ervan. Door binnen deze limieten te bouwen, blijft er voldoende CO₂-budget over voor toekomstige bouwprojecten. Bovendien versterkt het stellen van zo'n norm het concurrentievermogen van circulaire en duurzame bouwoplossingen.

Voorbeeld Gemeente Zaanstad - CO₂ norm in Tender Figaro

De gemeente Zaanstad heeft in het voorjaar van 2024 de **tender Figaro** uitgezet. Het plan is om een woontoren van maximaal 75 meter hoog te realiseren, met naast woningen ook voorzieningen zoals kantoren, winkelruimte en (inpassende) fietsenstallingen.

In de tender is vastgelegd dat een toekomstbestendig gebouw met een CO₂-neutrale footprint de inzet is. Ontwikkelaars worden expliciet gevraagd om Paris Proof-berekeningen aan te leveren, waarin zij onderbouwen met welke maatregelen zij de doelstelling voor materiaalgebonden CO₂-uitstoot denken te behalen.

Wanneer de Figaro-toren daadwerkelijk wordt gerealiseerd binnen de limiet voor toekomstbestendige hoogbouw van 240 kg CO₂/m² BVO, kan dit een aanzienlijke CO₂-besparing opleveren. Op basis van de tenderuitgangspunten hebben we een grove inschatting gemaakt in twee scenario's: één met gemiddelden voor conventionele bouw en één met toepassing van de CO₂-norm.

Volgens onze inschatting zou de CO₂-norm een besparing van circa 700 ton materiaalgebonden CO₂ op kunnen leveren – een reductie van ongeveer 20% ten opzichte van conventionele hoogbouw. De daadwerkelijke impact is afhankelijk van de definitieve planuitwerking en keuzes tijdens het bouwproces.



IV. Toepassing door overheden ondersteunen

Voorbeeld Gemeente Amsterdam Tenders met CO₂ norm

De gemeente Amsterdam heeft in 2024 vier tenders gepubliceerd waarin materiaalgebonden CO₂-uitstoot is opgenomen als subgunningscriterium:

- [Centrumeiland blok 16](#)
- [Eenhoorngebied kavel 2a+6](#)
- [Muyskenkwartier kavel 1](#)
- [Sluisbuurt kavel 1A2](#)

Al deze tenders combineren laag- en hoogbouw, voornamelijk met woningen. In de eerste drie tenders is ook ruimte gereserveerd voor voorzieningen zoals bedrijfsruimtes, kantoren, winkels en horeca. De tender voor Centrumeiland blok 16 legt extra nadruk op burenhulp en solidariteit, met zowel zelfstandige als onzelfstandige sociale huurwoningen.

In de tenders wordt expliciet verwezen naar Het Nieuwe Normaal. Materiaalgebonden CO₂-uitstoot is opgenomen als subgunningscriterium. De gemeente werkt hierbij met verschillende bandbreedtes: hoe lager de CO₂-uitstoot, hoe meer punten een inschrijving ontvangt.

In de selectiebrochure van het Muyskenkwartier is bovendien per bouwperiode aangegeven welke uitstootgrenzen daarbij horen – hoe verder in de toekomst, hoe strenger de norm. Dit stimuleert ambitieuze plannen en draagt bij aan het halen van CO₂-doelstellingen. Het is bovendien realistisch, omdat circulaire bouwconcepten naar verwachting de komende jaren gangbaarder en geavanceerder worden en marktpartijen meer ervaring opdoen. Daardoor worden grotere besparingen haalbaar.

Als deze bouwprojecten daadwerkelijk worden gerealiseerd binnen de bandbreedtes, zal dit aanzienlijke besparingen opleveren. Op basis van de tenderuitgangspunten hebben we een grove inschatting gemaakt van de mogelijke CO₂-besparing ten opzichte van conventionele bouw. Realisatie aan de bovenkant van de bandbreedte op 220 kg CO₂-eq/m² BVO levert naar schatting een besparing op van zo'n 19–26% ten opzichte van conventionele bouw voor deze tenders.

Een ambitieuze uitvoering met 140 kg CO₂-eq/m² BVO zou naar schatting zelfs een besparing van zo'n 39–51% kunnen opleveren ten opzichte van conventionele bouw voor deze tenders.

De daadwerkelijke impact is afhankelijk van de definitieve planuitwerking en keuzes tijdens het bouwproces.



Deel

2

Vooruitkijken
De toekomst van CircuLaw

Waar we aan werken in 2025

In 2025 bouwen we voort op de basis die we hebben gelegd, en zetten we concrete stappen om CircuLaw verder te versterken en uit te breiden. Dit zijn de belangrijkste focuspunten:

- Start van e-learningmodules over houtbouw, speciaal voor overheden.
- **Doorontwikkelen van Europese wetgeving:**
 - Updaten van EU Green Deal overzicht
 - Uitwerken van meer Europese wetten in detail
 - Koppeling tussen Europese en Nederlandse wetgeving. Te beginnen met productketen Bouw en de koppeling met bijvoorbeeld CPR, SUP, ESPR, CRMA.
- **Toevoegen van nieuwe thema's, waaronder:**
 - Biobased isolatie
 - Afvalpreventie
 - Mestkringloop
 - Schone lucht
 - Plastics
- **Uitrol van implementatietrajecten op onderwerpen zoals:**
 - Omgevingsprogramma en planregels
 - Gebiedsontwikkeling (Plaberum)
 - Zwerfafval en circulaire APV
 - Provinciale routekaart circulaire omgevingsverordening

Circular Award Public 2025

CircuLaw is in maart verkozen tot winnaar van de Circular Award Public 2025. De **Circular Awards 2025** werden toegekend tijdens de Nationale Conferentie Circulaire Economie, in de Week van de Circulaire Economie. CircuLaw was een van de drie finalisten in de categorie Public. De awards worden jaarlijks uitgereikt aan initiatieven die een bijzondere bijdrage leveren aan de circulaire economie in Nederland. Een jury van experts selecteert de finalisten, waarna het publiek tijdens de conferentie kan stemmen op hun favoriet. Het is fantastisch dat het publiek CircuLaw als winnaar heeft gekozen! Deze erkenning is een enorme steun in de rug en bevestigt de kracht van ons platform.

We zijn ontzettend dankbaar voor de steun van onze partners, die de afgelopen jaren hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van CircuLaw tot wat het nu is. We hopen dat deze award nog meer overheden inspireert om CircuLaw te ontdekken en actief te gebruiken. Wanneer overheden samen de juiste regels stellen, versterken we de positie van circulaire bedrijven in de markt en versnellen we de transitie!

 [Versnellingshuis Nederland Circulair](#)

 [Artikel Binnenlands Bestuur](#)




Op weg naar CircuLaw als zelfstandige entiteit

CircuLaw is in korte tijd uitgegroeid tot een waardevol platform dat overheden ondersteunt bij het benutten van juridische mogelijkheden voor de circulaire transitie. Om deze rol duurzaam en onafhankelijk te kunnen blijven vervullen, is het plan om CircuLaw vanaf 2026 onder te brengen in een zelfstandige, onafhankelijke entiteit. Hiermee zetten we een belangrijke stap richting een toekomstbestendige organisatie die stevig verankerd is in de publieke sector, maar voldoende ruimte houdt voor innovatie en juridische vernieuwing.

Deze nieuwe entiteit – waarvan de exacte rechtsvorm nog nader wordt bepaald – zal worden ingericht als een gezamenlijk initiatief van verschillende overheidslagen. Het ligt voor de hand dat hierin vertegenwoordiging komt vanuit het Rijk (bijvoorbeeld het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat), provincies en gemeenten. Gezien CircuLaw's landelijke functie is betrokkenheid van de centrale overheid essentieel, in combinatie met directe aansluiting op de uitvoeringspraktijk van decentrale overheden.

Het vraagt tijd en zorgvuldigheid om deze structuur goed in te richten, maar de voordelen zijn groot. Deze vorm biedt een solide basis van gedeeld eigenaarschap, structurele samenwerking en langdurige ondersteuning. Daarnaast zorgt deze vorm voor organisatorische veerkracht, voldoende ruimte voor juridische experimenten en onafhankelijkheid van politieke wisselingen. Hierdoor kan CircuLaw zich blijven richten op haar missie: het versnellen van de circulaire transitie door het beter inzetten van bestaande en nieuwe wet- en regelgeving.

De kernactiviteiten van CircuLaw blijven behouden en worden verder uitgebouwd. Denk aan het toevoegen van nieuwe juridische thema's, instrumenten en voorbeelden, het actueel houden van wetgeving en jurisprudentie, en het benutten van kansen die ontstaan door nieuwe (Europese) regelgeving. Ook het ontwikkelen van nieuwe functionaliteiten, het versterken van de digitale infrastructuur, en het verder uitbouwen van de CircuLaw-community blijven belangrijke speerpunten.

Bij de overgang naar een onafhankelijke entiteit blijven de succesfactoren van CircuLaw centraal staan: focus op juridische kansen voor de circulaire transitie, ruimte voor experimenten, open en vrij toegankelijke content, en het waarborgen van kwaliteit en actualiteit. Daarnaast zetten we in op het behoud van de huidige expertise en cultuur binnen het team, zodat kennis, identiteit en slagkracht behouden blijven. De nieuwe organisatie wordt wendbaar, robuust en gericht op continuïteit – met een multidisciplinair team dat beschikt over diverse vaardigheden en perspectieven.

Met deze stap waarborgen we dat CircuLaw ook in de toekomst dé plek blijft waar wet- en regelgeving concreet wordt ingezet om circulaire oplossingen mogelijk te maken, en waar overheden samen werken aan een duurzame, toekomstbestendige samenleving.



Potentie van CircuLaw in de transitie

Wetgeving als versneller

Wet- en regelgeving is een krachtige aanjager van de circulaire economie. Het bepaalt de spelregels van ons economische systeem en biedt de mogelijkheid om circulaire ondernemers te ondersteunen en hun concurrentievermogen te vergroten. CircuLaw helpt overheden om bestaande wet- en regelgeving slim toe te passen en daarmee de circulaire economie structureel te versterken. Op de lange termijn draagt dit bij aan een gelijk speelveld, waarin circulaire ondernemers kunnen opschalen, regionale autonomie wordt vergroot en Nederland minder afhankelijk wordt van geïmporteerde (schaarse) grondstoffen. Circulaire ondernemers maken met hun producten en diensten impact op verschillende vlakken zoals beschreven in onze Theory of Change; strategische autonomie en veerkracht, geopolitieke onafhankelijkheid en leveringszekerheid, broeikasgas emissiereductie, biodiversiteitsherstel en bescherming, vermindering van primair materiaalgebruik en zoet water, en verbetering van onze leefomgeving.

Systeemverandering vraagt tijd

Impact wordt niet van de ene op de andere dag gemaakt. De toepassing van juridische instrumenten is vaak complex en kost tijd om zichtbaar effect te sorteren. Daarbij ontstaat de meeste impact niet door toepassing van één los instrument, maar juist door een slimme combinatie van beleid, subsidies, vergunningen en ruimtelijke kaders. Verschillende overheidslagen spelen hierin een rol en succes is ook vaak afhankelijk van politieke keuzes, maatschappelijke ontwikkelingen en tijd.

CircuLaw ondersteunt overheden bij het vinden en toepassen van die samenhang. Juist in een wereld met groeiende geopolitieke spanningen en onzekerheid over grondstoffen is dit belangrijker dan ooit: circulaire businessmodellen bieden veerkracht, leveringszekerheid en bouwen aan strategische autonomie.

Werken aan inzicht in impact

Hoewel de (potentiële) impact van CircuLaw nog lastig te kwantificeren is, bouwen we wel actief aan het zichtbaar maken van onze impact. In 2024 hebben we bijvoorbeeld de mogelijke kostenbesparing voor overheden laten onderzoeken door RebelGroup. Verder onderzoeken we voor verschillende thema's en juridische instrumenten de (verwachte) effecten in termen van CO₂-reductie, grondstoffengebruik en zo mogelijk maatschappelijke baten. Zo bouwen we stap voor stap aan een beter onderbouwd beeld van onze bijdrage aan de circulaire transitie.

Kostenbesparing overheden

Een eerste stap die we hierin hebben gezet is het laten uitvoeren van een analyse van de potentiële kostenbesparing voor overheden dankzij het CircuLaw platform. Het CircuLaw platform is openbaar en gratis toegankelijk voor alle overheden in Nederland. Hierdoor hoeven decentrale overheden minder individueel onderzoek te doen en kunnen zij sneller en effectiever circulaire beleidsmaatregelen implementeren. In opdracht van CircuLaw heeft Rebel Group de mogelijke vermeden kosten van CircuLaw onderzocht.

De analyse laat zien dat het platform tussen 2025 en 2030 een besparingspotentieel heeft van zo'n € 14 tot 29 miljoen. De mate van besparing is afhankelijk van de adoptiegraad van het platform in de komende jaren. De kostenbesparing komt grotendeels door de beschikbaar gestelde instrumenten op de website (ruim driekwart) en uit begeleiding bij implementatietrajecten en documentatie. Dit onderstreept de waarde van CircuLaw als ondersteunend en kostenbesparend platform voor overheden in de transitie naar circulair.



Deel

A large, stylized orange number '3' is centered on a solid yellow rectangular background. The '3' is composed of a thick, solid orange stroke and a lighter orange fill for the interior of the loop and the vertical bar.

Terugblik
Ontstaan van een
platform en beweging

Waarom CircuLaw?

Circulaire doelen en zorgplicht

Nederland heeft de ambitie om in 2050 volledig circulair te zijn. Maar het is meer dan een ambitie: de overheid heeft een wettelijke zorgplicht om klimaatverandering tegen te gaan en de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. Die plicht vloeit voort uit nationale wetgeving én gerechtelijke uitspraken.

De circulaire economie speelt hierin een sleutelrol. Door materialen en grondstoffen efficiënter te gebruiken en afval te voorkomen, draagt circulariteit bij aan het behalen van klimaatdoelen én het versterken van strategische autonomie, leveringszekerheid en geopolitieke onafhankelijkheid.

De Rijksoverheid heeft hiervoor het [**Nationaal Programma Circulaire Economie \(NPCE\)**](#)

opgesteld. De uitvoering ligt voor een groot deel bij decentrale overheden zoals gemeenten en provincies.

Waarom versnellen noodzakelijk is

De circulaire transitie verloopt te traag. Slechts 7,2% van de Nederlandse economie is momenteel circulair en de huidige trends wijzen niet in de richting van de doelen voor 2030 of 2050. Het Planbureau voor de Leefomgeving concludeert dat het huidige beleid tekortschiet.

Grondstoffengebruik blijft stijgen en kosten blijven leidend boven duurzaamheid. Zonder ingrijpen vanuit de overheid verandert het speelveld onvoldoende.

Circulaire spelregels zijn cruciaal

Zowel het Planbureau voor de Leefomgeving als de Reflectiegroep Circulaire Economie pleiten voor meer inzet van wet- en regelgeving om de transitie te versnellen. Toch blijkt uit onderzoek dat slechts 8% van de beleidsinzet van decentrale overheden juridisch van aard is. Dat is een gemiste kans: juridische instrumenten kunnen kaders stellen, helderheid bieden en richting geven aan marktpartijen.

Wat belemmert overheden?

Overheden benutten juridische instrumenten nog weinig, om meerdere redenen:

- Onvoldoende kennis over wet- en regelgeving
- Ontoegankelijkheid en complexiteit van wet- en regelgeving werkt verlammend. De doorgronding ervan vergt een flinke individuele inspanning
- Wetgeving is niet gebouwd om transities te dienen en rechtsgebieden kennen geen samenhang
- Juridisch adviseurs zijn sterk gespecialiseerd in één rechtsgebied, er bestaat geen overzicht van alle mogelijkheden

CircuLaw maakt juridische instrumenten toepasbaar

CircuLaw wil dit doorbreken. We maken bestaande wet- en regelgeving toegankelijk, verbinden juridische mogelijkheden aan circulaire opgaven en helpen beleidsmakers, inkopers en projectleiders om concrete, toepassingsgerichte keuzes te maken. Zo wordt het eenvoudiger om circulaire spelregels in te zetten die écht impact maken.

Hoe we dit willen bereiken kun je terug zien in onze [**Theory of Change**](#).



Van lokaal project naar (inter)nationaal platform

CircuLaw begon eind 2020 als een samenwerkingsproject tussen de Gemeente Amsterdam en Dark Matter Labs, vanuit de vraag; kunnen we bestaande wet- en regelgeving vaker en slimmer inzetten om de circulaire transitie te versnellen?

Al snel volgden meer vragen; hoe maken we deze kennis openbaar beschikbaar, zodat alle gemeenten en provincies in Nederland er gebruik van kunnen maken? En hoe zorgen we dat ze dit ook daadwerkelijk gaan doen - zonder actie immers geen impact?

Zo begon het in 2021 allemaal voor CircuLaw. Sindsdien groeide Circulaw uit tot wat het nu is: een platform en een beweging om de circulaire transitie aan te jagen. En we blijven volop in ontwikkeling!

Financiering en subsidies

De ontwikkeling van het CircuLaw-platform is mede mogelijk gemaakt dankzij de waardevolle bijdragen van onze financieringspartners en hun subsidies. Hun vertrouwen en steun hebben ons in staat gesteld om het platform uit te breiden, nieuwe thema's te onderzoeken en meer overheden te bereiken. We zijn hier zeer dankbaar voor.

Sinds 2021 hebben we in het totaal €1,2 miljoen aan subsidies mogen ontvangen:

- 2021 - EIT Climate-KIC - €232K
- 2022 - Acceleration Fund - Built by Nature - €250K
- 2023 - Innovatiebudget Digitale Overheid - €572K
- 2024 - Acceleration Fund - Built by Nature - €150K



Tijdlijn met mijlpalen in de ontwikkeling

2020 - 2022

Oktober 2020

Begin onderzoeksfase initiatief

Augustus 2021

Begin ontwikkeling platform

15 September, 2022

Alpha launch

Totaal aantal thema's:

3 thema's ontwikkeld

2023

7 Februari, 2023

Week van de circulaire economie: Lancering CircuLaw beta 1.0

Totaal aantal thema's:

5 thema's ontwikkeld

2024

Maart

Introductie van **5 product chains** & **EU sectie** met **8 EU laws**

Juni

'Wat is CircuLaw?' video

Juli

'European Green Deal' overview

December

Modelteksten omgevingswet

Totaal aantal thema's:

13 thema's ontwikkeld

Implementatie trajecten

6 trajecten uitgerold



The collage illustrates the development process and various outputs of the CircuLaw project, from initial planning to the final product and its implementation.

Bedankt

Ben je geïnteresseerd om samen wetgeving te ontsluiten voor de transitie?

Neem contact op met ons team info@circulaw.nl

Of vind meer informatie op onze website www.circulaw.nl

Ontwikkelpartners



Impact report 2024
Publicatie mei 2025

Voor vragen over dit impact report
neem contact op via
impact@circulaw.nl

Disclaimer:

Het is mogelijk dat de inhoud van dit rapport incompleet is of fouten bevat. Dat betekent dan ook dat aan de inhoud van dit rapport geen rechten kunnen worden ontleend.

Copyright CircuLaw ©

